

דייט בראשון || גם לגברים רווקים יש תאריך תפוגה - אבל למה?

אנחת הרווחה הקולקטיבית שהולידו אירוסיו המאוחרים של כתב המלחמות איתי אנגל שלחה את מדור היחסים לבדוק מה היחס החברתי לרווקים בני 50, וכיצד דוחפת החברה גם את הגברים להתחתן, להעמיד צאצאים ולעבור למודיעין

דני בר-און 03.09.2017 06:00

הידיעה הבזיקה על מסכינו לפני כשבועיים וחצי, קצת אחרי 11 בבוקר, בדיוק בעיתוי הנכון כדי להגביר את תיאבוננו לקראת ארוחת הצהריים. כתב הקרבות איתי אנגל מקנן. חתן פרס סוקולוב הצנום, שכולם מסכימים שנראה, כמו שאומרים, "שמור לגילו" (49), מתחתן עם חברתו, עורכת דין צעירה ומצודדת, היימנות רדאי. "בקרב מאוד, אנגל ישאיר את השכפ"ץ בבית ויעלה על חליפת שלושה חלקים, בשעה שיעד לעבר החופה. מזל טובוש", התרונן "וואלה! סלבס". עשה אהבה ולא מלחמה. הידיעה על אירוסיו של אנגל לוותה באנחת רווחה קולקטיבית. הנה, האיש שהסתובב בשדות הקטל של לבנון ויוגוסלביה המתפרקת נקשר סוף סוף לאשה שאולי תוציא לו את הג'וקים מהראש. "מזל טוב איתי, באמת הגיע הזמן, אמנם באיחור אך מוטב מאוחר מאשר אף פעם לא", איחלה לו בנימה קצת חמצמצה אחת הגולשות בפייסבוק, שתייגה עצמה בפוסט כ"פילינג אקסייטד". אי אפשר היה להימנע גם מבדיחות כמו בטוקבק ב"מאקו", "סוריה? עיראק? עכשיו הוא יצטרך אישור גם כדי לצאת לסופר", אבל הנימה הכללית היתה כמובן חיובית, מפויסת, "הכל בא על מקומו בשלום". הילד התבגר. תחושת הרווחה הזו, שלא דילגה גם על המדור, עוררה בו גם שאלות. הרי נהוג לחשוב שרק על נשים פועל מכבש החתונה ואילו רווקים יכולים להמשיך להתהולל ללא הגבלה. לדברי ד"ר כנרת להד, חוקרת מגדר וסוציולוגית מהתוכנית לנשים ומגדר באוניברסיטת תל אביב, המחקר בתחום דל מאוד, אבל ברור שגברים נתונים ללחץ רב בעניין הזה, גם אם לוחות הזמנים שלהם שונים ומרווחים יותר משל נשים. "גם מגברים מצפים להתחתן, להתמסד, להיות אבות, לפרנס, לקנות צמוד קרקע במודיעין עם כלב וגדר חשמלית", אומרת להד. "המודל של הגבריות האידיאלית אינו של רווק נצחי, אלא של רווק הולל שאחרי כמה שנים מישהי תפסה אותו ועכשיו הוא כמו כולנו".

בהקשר הזה עולה באופן טבעי דמותו של חפר מרמזור (נירו לוי), סטריאוטיפ גס אך פופולרי של הרווק הישראלי. הגבר החופשי ההולל והמסתמם, ציפור הדרור, שגם בגיל 40 מסרב להיכנס לכלוב ומתבונן בשני חבריו, הנשוי והמאורס (מירי — אדיר מילר ואיצקו — ליאור כלפון) במידה של רחמים, והם בו — ביותר משמץ של קנאה. בלי לפרט יותר מדי על הפלקטיות המזיקה של הדימויים ב"רמזור" בעיניה, להד מעריכה שאם הסדרה היתה עוקבת אחרי חפר עד גיל 50 חייו היו מצטיירים כאטרקטיביים פחות. "רווקות גברית בגיל 50-55 זה לא תסריט חברתי נחשק. מצב כזה מעורר הרבה ספקולציות לגבי בריאותו הנפשית של הגבר הזה ושאלות כמו 'מי דואג לו'. גברים רבים סיפרו לי שמתייחסים אליהם כאל ילדים קטנים אם אין אשה לידם. מובן שעולות שאלות גם לגבי המיניות של גבר כזה — עם מי הוא עושה את זה? מה קורה שם?"

להד, שספרה על רווקות בראי הסוציולוגיה של הזמן "A table for one" מתפרסם בימים אלה בהוצאת אוניברסיטת מנצ'סטר, חשוב להדגיש שהדיבור על רווקות גברית אינו יכול להתעלם מההקשר החברתי, המעמדי, הדתי והגיאוגרפי. מובן שהלחצים על נער גבעות שנהפך לרווק גבעות מזדקן, למשל, אינם דומים לאלה שמופעלים על צעיר תל-אביבי חילוני.

ד"ר ארי אנגלברג, סוציולוג ואנתרופולוג ממכללת הדסה, כתב את עבודת הדוקטורט שלו שפורסמה ב-2011 על רווקות בחברה הדתית-ציונית. "מרואיינות במחקר אמרו לי שלגברים יש חיי מדף ארוכים יותר, אבל גם אצלם התוקף בסופו של דבר פוקע", הוא העיד. נכתב שם שאחד מכלי הלחץ על רווקים זכרים הוא הפולחן הדתי: "האפליה נגד רווקים בטקסים דתיים קהילתיים מעוגנת בהלכה. מקורה בחשש שמחשבותיהם אינן טהורות... ונועדה גם לעודד את הנישואים". כך למשל, רווקים אשכנזים רבים עדיין נמנעים מהתעטפות בטלית, ואחד המרואיינים סיפר לו שאפילו בישיבת "שיח" הידועה בליברליות שלה הקפידו תמיד שכל בעלי התפקידים בתפילת הימים הנוראים, אפילו זוטרים כמו המגביה והגולל, יהיו נשואים.

תומר (שם בדוי), רווק בן 37, סיפר במחקר על המצוקה שהוא חש כשהוא מגיע לבית הכנסת של ההורים בחגים. "אני משתדל לשכנע את עצמי שזה לא איזה באג קריטי באישיות שלי", הוא אומר, "עוד מעט לאחותי יהיה ברית ואני מתחיל לפחד... איך אני הולך להופיע שם? ... יגידו לי 'בקרוב אצלך, בקרוב אצלך' וארגיש נורא לא נעים".

מידה של דיכוי

בקיץ האחרון זכה לסיקור תקשורתי יוקרתי המונח החדש amatonormativity שטבעה ב-2012 פרופ' אליזבת ברייק מהחוג לפילוסופיה באוניברסיטת אריזונה, קרוב רחוק של המושג "הטרונורמטיביות" ("אמטוס" פירושו בלטינית "אהוב"). ברייק הסבירה ל"הארץ" שהיא רצתה מלה שתצביע על ההנחה הרווחת, שלפיה מוטב לאנשים להיות ביחסים זוגיים, מחייבים וממושכים, ושכל אחד מחפש קשר כזה. זה לא נכון... מהרבה סיבות, עדיף לאנשים מסוימים לא להיות ביחסים כאלה, וזו אינה סיבה לרחם עליהם".

להד המלה נראית כמו גימיק מיותר אך בעיני הלא מקצועיות יש בה מידה של חידוש. זהו ניסיון נוסף לתאר בתמצית את האתר השקוף שמקיף אותנו מכל עבר, האקסיומה התרבותית שלפיה יחסים זוגיים — הטרנסקסואלים או הומוסקסואלים — הם יעד, מנוחה ונחלה, תחנה סופית, גביע קדוש. ברייק מסבירה שהמונח שלה הוא נייטרלי מבחינה מגדרית, כלומר הוא תקף לשני המינים, אך מציינת שהלחצים שמופעלים על נשים לממש אותה חזקים יותר.

אנגלברג, בעצמו רווק שבדיוק חגג 50 ("ההורים שלי הפנימו שאלה החיים הפרטיים שלי ולא ללחוץ עלי"), אומר שגם אם על גברים פועל פחות לחץ מפורש, הם עדיין נתונים תחת מידה של דיכוי. "יותר מגברים, נשים מספרות שההורים צועקים עליהן, 'למה עזבת את החבר'. אבל הגברים הרבה פעמים מפנימים את הדיכוי גם אם הוא לא גלוי, הם בטוחים שכולם מסתכלים עליהם וחושבים על הרווקות שלהם. הם רואים את העיניים העצובות של ההורים".

איננו מכירים באמת את איתי אנגל וארוסתו, ואין ספק שהם שמחים ומאושרים בחתונתם הצנועה הקרובה בחיק המשפחה. אך למטבע של אנחת הרווחה שליוותה את הבשורה יש גם צד שני, של לחץ חברתי והרבה סבל וכאב. המסר הקבוע של להד רלוונטי גם כאן: יש פשר ומשמעות גם בחיי הרווקות, יש ערך גם לקשרים אחרים (כיום היא חוקרת חברות ודודאות), זו לא חייבת להיות רק תקופת המתנה. ופה ושם יש גם רווקים שמחים בני 50. גם זה אפשר. גם זה מותר.